

# Tre skrin i Purkinje Serien Av Marte S. Gulliksen

Sted: Foajegalleriet, Campus Notodden, Universitetet i Sørøst-Norge

Tid: 22. september - 22. oktober, 2021

De tre skrinene presentert i utstillingen har utskårede lange og tynne forgreininger som strekker seg utover. Når de glir fra hverandre, avsløres en romlig, forgylt form i midten.

Hvert skrin er på størrelse med en motvillig skogskatt. Som katten, stritter skrindeelene imot å bli holdt i armene.

Stående på sokkelen, derimot, hviler forgreiningene rolig mot underlaget i hver sin ytterkant.

Selve skrinformen, sentrum i verkene, er løftet noen få centimeter opp fra underlaget.

Det grågulhvite ospetreet er satt inn med voks med hvitt pigment. Treverket er fløyelsmykt, glatt og romtemperert under fingertuppene. Skrinrommet og de ytre endene av forgreiningene har fått et lag med bladmetall, og virker kjøligere og hardere.

Hvert skrin er skåret ut av en enkelt bit av trestammen til ospetrær felt på småbruket Guvihaug i Nordagutu. Langsomt – over 500-600 timer per skrin – har formene blitt lokket ut med håndkraft i nær forhandling mellom tremateriale og kunstnerisk intensjon.

Skrinene er en del av den større Purkinje Serien. *Purkinje serien* består av skåler og skrin i osp laget i perioden 2015 til 2021. Verkene i denne serien er inspirert av en bestemt type nerveceller, purkinjecellene i lillehjernen. Disse cellene er sentrale for treskjærerens muskelkoordinasjon og bevegelser. De dendritiske forgreininger er i Purkinje Serien utforsket kunstnerisk i tre



Purkinje #8, Purkinje #9 og Purkinje #7  
Foto: Marte S. Gulliksen

dimensjoner for å utfordre rom, dybde, linjer, trevirkets muligheter og treutskjæringsferdigheter. De lange forgreiningene i hver sin ende er ekko av aksoner og dendritter, de delene av nervecellene som sender og tar imot signaler. Skrinformen i midten er cellekjernen der signalene blir tolket. Vår evne til å visualisere og rotere en tredimensjonal form, henger tett sammen med tidligere sanseerfaringer med fysiske objekter. I det kunstneriske arbeidet utforsker jeg hvordan denne kognitive evnen brukes i treskjæring.

Purkinje Serien er en del av forskningsprosjektet Making Matters, hvor det kunstneriske arbeidet har rolle som empiri. Dataene analyseres i lys kunnskap om embodied cognition, om læring og om form og uttrykk. Forholdet mellom minner, motorikk, sanseinntrykk, fysisk aktivitet og kunstnerisk uttrykk er spesielt vektlagt. Resultatene fra forskningsprosjektet knyttes til utdanningsfeltet og hvilke ferdigheter som øves i grunnskolens kunst og håndverksfag.

I utstillingen vises:

Purkinje #7 **Skrin**, 55cm x 14cm x 10cm

Purkinje #8 **Skrin**, 53cm x 14cm x 18cm

Purkinje #9 **Skrin**, 85 cm x 19 cm x 18 cm



Purkinje #8

Foto: Marte S. Gulliksen

## Marte S. Gulliksen



*Det er utvikling av former – kombinasjonen av rene linjer og spennpunkt og kaos og uferdighet som er drivkraften for det jeg gjør. Jeg arbeider i levende materiale som - fordi jeg kutter det ned - endres til å bli død ved, men som gir et nytt liv som skulpturer. Det såre og etisk problematiske ved en slik handling diskuteres i dag. Før var det å beherske materialet sett på som en uproblematisk, menneskelig rettighet og nødvendighet. I dag henter jeg mine emner varsomt i skogen. Jeg velger trær som burde tynnes til beste for skogen eller stedet, eller trær der beveren har gnagd for dypt så treet snart vil falle. Deretter hugger og skjærer jeg i en nær og taktil forhandling med*

*materialet. Jeg utvikler min forståelse av hver trebits vekst og historie, og utforsker hvordan dette kan bli interessante former. For tiden leter jeg fram former som gir assosiasjoner til nerveceller, aksoner og dendritter, eller til røtter, greiner, elvedeltaer i Purkinje Serien.*

### Biografi

Marte Sørebo Gulliksen, f. 1972, er treskjærer og professor i kulturdidaktikk og estetisk praksis ved Universitetet i Sørøst-Norge (USN). Hun bor og arbeider i Notodden. Hun begynte skjære i tre som barn, men det var først som årsstudent i forming på Høgskolen i Bergen som 22-åring at hun forsto at hun kunne finne sitt kunstneriske uttrykk i treskjæringen. Veien gikk dermed videre til Høgskolen i Telemark og hovedfag i forming i 1995-1997 og doktorgrad på Arkitektur- og Designhøgskolen i Oslo i 2006. I sitt daglige virke er Gulliksen først og fremst forsker og leder forskergruppen Embodied Making and Learning ved USN. Hun forsker på kreativitet og skapende prosesser i skole og undervisning, og har siden 2015 forsket på sine egne kunstneriske prosesser i arbeid med Purkinje Serien.

Små pakker med positivt ladede partikler, ioner, fyker over mellomrommet fra en nervecelle til en annen. I portalene ytterst i neste celledendritter slippes ionene inn og trigger en spenning i den nye cellen. Cellekjernen tolker rytme, mønster, styrke og beslutter hva som sendes videre. **Nervecellenes nettverk er det energiske underlaget for hva vi er, tenker, gjør.**

Jeg gjør. Jeg hugger treet ned. Kutter det av røttene og tar en bit av stammen, rundstokken, med meg inn i treverkstedet. Jeg prøver å ta et tre som står tett med andre. Kanskje ett med skadet krone. Mennesker har alltid gjort slikt. Vil vi fortsette med det i fremtiden? Når vi vet at trærne kjenner igjen sine familier og snakker sammen?

Som håndverker, som kunstner, velger jeg akkurat nå å gjøre det. **Jeg ønsker å møte treet. Kjenne det. Oppdage og vise fram hva det kan bli, hvilke former som kan finnes innenfor rundstokken, styrken til trefibrene.** Jeg kløyver den og ser: hvilke linjer er det her? Hvordan kan de bli nye former? Former som viser tilbake til treet, til greindeltaene, rotdeltaene, nervecellenes dendritter? En gyllen skålform er møteplassen i midten, nervecellekjernen. Derfra drifter dialogen med treet videre. De vakre purkinje-nervecellene tar imot førti ganger mer informasjon enn de sender ut. Tett-i-tett i ytterkanten av lillehjernen overvåker de beskjeder mellom muskler og sanseorgan: hva skal jeg gjøre, hva skal jeg kjenne etter, hvilken beskjed får jeg, hva gjør jeg? Det uvante, det uventede. Kanskje må handa holde litt annerledes rundt emnet, treskjærerjernet møte en annen vekstretning? **Lillehjernen tar imot informasjon, svarer, sender videre, mønstre av bevegelser genereres, læres, vedlikeholdes, endres etter dagsformen. Uten at det bevisste jeg trenger å vite, beslutte.**

Er det denne bevegelsesmønster-generatoren som i sin stille briljans bidrar til det filosofene kaller **taus kunnskap**?

Treskjæringen har mange faser: først famlende, letende. Deretter harde store skjær. Sevjen renner, livsblodet tyter ut av overkuttete fibre. Celler splittes, spruter. Pigger, fliser, hakk, motstand. Jeg leter linjer, fiberretning, vekstspor. Hvor langt kan jeg strekke det, hvor går grensene,

før fibrene blir for korte og knekker? Spensten. Gleden. Stillheten i flyten. Fibrene og jernene møtes og blir enige om at, her! Her kan vi ha en linje. Her kan formen gli godt. Langsamt vokser nye delta fram, nye forgreininger. Hånden glir glatt over ferske buer, hulrom, spennpunkt. Kjenner jeg innbilte **ekko av signaler som strømmer gjennom det kjølige treet, gjennom kroppen, mine purkinjer?**

De utallige forgreiningene til de bittesmå purkinjecellene ytterst i lillehjernen strømmer som deltaet i Heddøla i Telemark utover flate våtmarker. Elvedeltaer lager nye løp ettersom vannet flommer. Slik også nervecellene lager nye koblinger når signaler sendes. **I sin mikroverden er nervecellene forkroppsliggjøringen av sine omgivelser, sin historie. Den samme forkroppsliggjøringen er i trærne langs elvedeltaene.** I årringer, vekstmønstre og forgreininger av greiner og røtter forteller de langsamt historien om sine erfaringer. Årringene røper alder, uår, varme somre og fjorårets soppangrep. Nytt virke rundt avkuttete greiner og hakkespettsår.

Trær er de eldste levende vesenene på jorda. Sakte voksende. Greiner og røtter krypende utover, suger opp nitrat, sollys, karbondioksid. Sopptrådnettverk mellom zrøttene sender signaler til nabotrærne. Hva skjer her og nå? Er trærne og nervecellene søsken? Søsken i form og søsken i funksjon? De lever i hver sin størrelsesorden og tidsorden. **Ørsmå nervoceller vokser på minutter, timer. Trær i år, hundreår.** Døden kommer for oss alle, krypende eller i kast. Jeg feller helst mine trær langsamt, med øks, svette og vannbletter.

Mine skåler og skrin er nye forkroppsliggjøringer av sin og min historie, flettet tett sammen. Jeg lærer om treet, det formes av meg. Det lugger i starten. Når alt er ukjent, treet nytt, ordene fremmede, sammenhengen uklar, hendene gjør vondt. Men innimellom. Innimellom glitrer gylne øyeblikk av innsikt om treet, purkinjecellene, skogen, elven, livet. I disse øyeblikkene, summen av små pakker positivt ladede partikler mellom nervecellene, bindes det hele sammen og skaper mening.